

Csigó László felvétele

PRO URBE

Dr. Kemény Pál

A XIII. kerületi Tanács Madarász utcai Csecsemő- és Gyermekórházának igazgató főorvosa a főváros csecsemő- és gyermekorvosainak ellátásában végzett kiemelkedő munkájáért kapta meg a főváros legmagasabb kitüntetését.

Mielőtt személyesen megismertem, többektől hallottam, akiknek gyermekét ő kezelte, gyógyította: csodálatosan tud bánni betegeivel. A gyermekek bizalommal tekintenek rá. Nem véletlen, hogy volt páciensei visszatérnek hozzá — gyermekeikkel, unokáikkal. Ugyancsak szülők mesélték: a felnőttekkel előzékeny, de szűkszavú; nem az a kedélyeskedő „doktor bácsi” típus. A hivatásának élő orvos beállítottságára vall, hogy egyedül a gyógyításra szoruló gyermek érdekli; a szülő annyiban, amennyiben közreműködhet a mielőbbi felgyógyulásban.

Kollégái a rendkívül szerény, áldozatkész, humanista orvost tisztelik benne. Mellette dolgozni egyet jelent azzal, hogy ki-ki tőle telhetően igyekszik megfelelni annak a magas mércének, amit Kemény főorvos elsősorban önmaga elé állít — emberi, etikai, szakmai tekintetben egyaránt. Ha valaki mégis kötelességét mulasztja, ő csak szótlanul, szemrehányóan néz, aztán csendben elmegy és maga hozza helyre másnak a mulasztását.

A kórház hetvenégyes belgyógyászati osztályát vezeti. Ha súlyos betegük van, nem mozdul a gyermek mellől, bármilyen hivatalos elfoglaltság miatt sem. Előfordul, nem is egyszer,

hogy éjszaka visszajön a beteghez, ha ezt az eset súlyossága indokolja. Ha meghal egy beteg — ez kórházban elkerülhetetlen —, hosszú ideig nem lehet szavát venni. Puritán ember, valóságos askéta — mondja róla egyik kollégája. Ugyanakkor nyílt-szívű, jó humorú és ha éppen nem nyomasztja valami súlyos gond, derűs légkört teremt maga körül.

Nyílt-szívűnek és gondterheltnak ismertem meg én is. Szemmel láthatóan nehezebbre esik önmagáról beszélnie. Azt pedig csak legvégül vallja meg, hogy most sincs nyugalma, mert nemrég hoztak be egy súlyos balesetet szenvedett gyermeket, alig tudták életre kelteni... Az orvos örökös feszültségben él. Nem tud, és nem is akar másként élni.

Gimnazista korában döntötte el, hogy orvos lesz. Nem családi tradícióból, rokonai közül csak egy távoli nagybátyja volt orvos; inkább erős érzelmi okok késztették erre a pályára. Péccett végezte el az egyetemet. S már tanulmányai kezdetén elhatározta, hogy gyermekorvos lesz. Úgyisztén érzelmi indítékból: a gyermek a legelesebb, legszánandóbb, ha beteg.

Talán az sem volt véletlen, hogy éppen itt, az angyalföldi kórházban kezdett el dolgozni, 1938-ban. A helyszín, a környezet is irányt szabott a szellemnek. Fleisch Ármira, az akkori igazgatóra hálával gondol vissza: me-

legszívű, kiváló ember volt, orvosi gondolkodásra és humanitásra nevelte munkatársait.

Am alighogy belemelegedett a munkába — megkezdődött a háborús kálváriája. Abban az egyben kíméletes volt a sors Kemény Pálhoz, hogy mindig és mindenütt orvoslással foglalkozhatott. Ő pedig egy pillanatig sem veszítette szem elől végső célját. Ungvárról, ahol akkor éppen munkaszolgálatos alorvos volt, 1943-ban elutazott Debrecenbe, és ott tette le a gyermekgyógyász-szakvizsgát. (Ez a momentum az ő elbeszélésében alig kapott hangsúlyt; számomra azt az elképzeléseimhez hűen, megszállottan ragaszkodó embert példázta, akit orvosi elhivatottságában a rendkívüli körülmények sem ingathat meg.)

Az orvosi és mellette a társadalmi elkötelezettség végigkísérte életútján. A háborúból hazatérve, az akkori Dologház utcai SZTK rendelőben kezdett dolgozni — s munkát vállalt a Weil Emil vezette orvosszakszervezetben is. Két évet az I. számú Gyermekklinikán töltött — megtartva mellette az esténkénti SZTK-rendelést —, s csaknem tíz esztendő a II. számú Gyermekklinikán. Petényi Géza, a nagy gyermekgyógyász professzor egyénisége, orvosi hitvallása iránt mindmáig él benne a tanítványi tisztelet.

És Kemény Pál orvosi hitvallása? Az első, a mindenekelőtt való: a beteg el látása — azután következhetnek az

egyéni ambíciók. A tudományos tevékenység sosem mehet a gyógyító munka rovására. Azt vallja: a gyermeket mindig egyenrangú partnernek kell tekinteni, a felnőtt, az orvos soha nem élhet vissza pszichikai-fizikai fölényével. A gyermeket nem szabad becsapni, félrevezetni; csak úgy lehet számítani a bizalmára s arra, hogy segítse ő is az orvost a gyógyításban. Mindig az egész gyermeket kell nézni; az igazi orvosnak univerzális ismeretekkel kell rendelkeznie. Ez a mai, erősen specializálódott gyógyászatban egyre nehezebb feladat, mégis, különösen a gyermekbelgyógyásznak, mindenhez értenie kell.

Hogy áldozatkész orvos, hogy egyéni ambícióit bármikor hajlandó háttérbe helyezni, ha a helyzet úgy kívánja, arra életében több példát látok. Elejtett szavaiból derül ki, hogy a klinikáról egy időre leköltözött a Nógrád megyei Nagybátonyba, ellátva a bányászok között az általános községi orvos teendőit. 1955—56-ban pedig egy évet Koreában töltött, igyekező ott is gyógyítani és tanítani. 1956 nyarán tért haza. S ősszel negyedmagával mindvégig benn tartózkodott a Kilián lakotanya mögötti klinikán, valóságos ostromállapotok között. A gyermekeket levitték a pincébe, ott is operáltak, s egyre több sebesült ellátásáról is gonggokodtak. A háborút átvészelt, sokat próbált orvos ma sem tud megrendülés nélkül beszélni azokról a napokról, hetekről.

*

Pályája végül is visszakanyarodott ide, ahonnan indult: 1958-ban kinevezték a Madarász utcai kórház igazgató főorvosának. Fleisch Ármira s a Kossuth-díjas Kapus Gyula után ő a harmadik vezetője az 1929-ben létesült gyermekórháznak. A munka irányzata töretlenül folytatódik, úgy ível fölfelé. Kapus Gyula kezdeményezésére a fővárosban itt valósult meg először — 1951-ben — a kórház-poliklinikai egység. 1960-ban a kórház a XIII. kerületi Tanács irányítása alá került. 1963-ban Pest-Észak területi gyermekórháza lett, s feladatává vált a IV., az V., a VI., a XIII., a XV. kerület és a nagyküti járás gyermeklakosságának ellátása, és ez terület egészségügyi intézményei működésének szakmai egybehangolása.

Lehetetlen itt felsorolni azokat a számszerű adatokat, tényeket, amelyek a kórház szakadatlan fejlődéséről beszélnek. De néhány összehasonlító adat is igen sokat mond. A kórházi mortalitás az 1951—54. évi 3,3 százalékról 1970-re 1% alá esett! 1949-ben a sebészeti osztály 549, 1971-ben 1879 műtétet végzett. 1970 óta négyéves önálló intenzív osztály működik, 4 égési-sebészeti ágygal. (Ilyen ún. intenzív gyermekosztályt a Madarász utcai kórház az első között létesített a fővárosban.) A kórház résztvevett a gyermekkori röntgenvizsgálatokkal kapcsolatban a sugárvédelem elveinek kidolgozásában, s ezeket következetesen betartja: az összes vizsgálaton belül az átvilágítások aránya 40 százalékról 2,5 százalékra csökkent. Itt említem meg: előttem van a kórházi dolgozók 25 év alatt — 1947 és 1972 között — publikált tudományos közleményeinek tekintélyes jegyzéke. Kemény Pál ne-

vét csak 1960 óta 46 tudományos közlemény szerzőjeként, illetőleg társszerzőjeként említi a bibliográfia.

*

A kívülálló csak sejtheti, mekkora energiába, mennyi erőfeszítésbe került, amíg az egyemeletes, régimódi, sárga épületen belül sikerült megteremteni a modern gyógyászati munka feltételeit. Az emeleti csecsemőosztályt boxosították. A kerületi tanács segítőkészségének köszönhető például, hogy szabaddá vált egy szolgálati lakás; annak a helyén létesíthettek új, nagyobb laboratóriumot. A tanács anyagi támogatásával tudták felépíteni a külön felvételi részleget, bővíteni a röntgenosztályt. További sürgető fejlesztéseket tett volna lehetővé az emeletréépítés; ezt azonban anyagiak híján nem tudták megvalósítani.

Holott az épület szűkre szabott adottságai lassan akadályává válnak a korszerű gyógyító tevékenységnek. Például hozzájuthattak volna egy ún. EEG géphez, ami a központi idegrendszeri elváltozások kimutatására szolgál. De nem tudtak felszabadítani egyetlen olyan helyiséget, ahol ez a nagy gép, a hozzávaló kapcsolóasztal, vizsgálóasztal, meg egy ágy elfért volna. Vagy: a kórház kitűnő gyermekfülész főorvosa önálló osztály nélkül dolgozik. Pontosabban, önálló kórtermek nélkül. A fülészeti ágyai részben a belgyógyászaton, részben a sebészetben vannak. A belgyógyászati osztályon például egyetlen kis szoba jut csak a fertőző betegek elkülönítésére. És legálább ilyen fájdalmas az igazgató főorvosnak, hogy a gyermekeknek nincs kellő mozgási lehetőségük. A jelenlegi körülmények között még a járóképes betegek is ágyhoz kötöttek; pedig a gyermeknek, még ha beteg is, minél több szabad térre, játékos mozgásra lenne szüksége.

Mindebből a látogató nem venne észre semmit; csak a tiszta, barátságos környezetre figyel fel, meg a sok színes, művészi gyermekrajzra a falakon, amiket kiállítások képeiből szereztek. A csönd is megnyugtató, egyszer hallok csak felsírni egy csecsemőt. Kemény Pál elmosolyodik, csóválja a fejét; hiszen ő mindig büszkélkedik azzal, hogy náluk nem sírnak a gyerekek . . .

*

Portrét rajzolni, különösképpen Pro Urbe-díjasról, felelősségteljes feladat. Nem tudhatom, élethűre, igazra sikerül-e maradéktalanul a fölvezolt arckép. És a szokásos bizonytalanság mellett most az igazgató főorvos gondoljai külön nyomasztanak.

A Fővárosi Tanács márciusi ülésén elhangzott egy adat: a vb határozatai alapján, s különösen a Budapest centenáriumát ünneplő fővárosi lakosság cselekvő támogatásával az utóbbi két év alatt több óvodát nyitottak meg a fővárosban, mint a megelőző öt évben együttvéve. Közismert, hogy ez az eredmény elsősorban a gyárak, üzemek, vállalatok kollektíváinak köszönhető.

Vajon nem lehetne-e az érdekelt kerületek között a Madarász utcai gyermekkórház fejlesztésének terhére megosztani?

Kövendi Judit